

SŁOWO WSTĘPNE

Kolejny 25. tom „Studiów i Materiałów z Dziejów Śląska” zawiera rozprawy odnoszące się do dziejów Śląska od średniowiecza aż po czasy najnowsze. Większość prezentowanych artykułów dotyczy dziejów Górnego Śląska oraz przyległych obszarów, uzupełniając w istotnym stopniu naszą wiedzę o dziejach tej części Śląska.

Tom otwiera artykuł J. Mularczyka, który podjął próbę identyfikacji dość tajemniczego księcia „Heinricha von Pressela”, starając się połączyć go z osobą księcia Bolesława Rogatki. Artykuł wywoła z pewnością wiele uwag polemicznych, niemniej kolejna próba wyjaśnienia tej postaci warta jest zaprezentowania. Artykuł W. Gojniczka i J. Spyry przybliży nam zawartość zaginionego pod koniec ostatniej wojny światowej interesującego źródła – Księgi miejskiej Cieszyna, sięgającej drugiej połowy XV wieku. Autorzy wskazują na zachowane do dziś fragmenty odpisów. Informacyjny charakter ma artykuł R. Stelmacha o materiałach archiwalnych do dziejów księstwa opolsko-raciborskiego od początków XV wieku aż po rok 1742, przechowywanych w Archiwum Państwowym we Wrocławiu. Oparta na źródłach archiwalnych rozprawa A. Pasek traktuje o pozycji społecznej kobiet w Tarnowskich Górach w XVI i XVII wieku. Cennym uzupełnieniem jest tu aneks w postaci wykazu wszystkich kobiet z tego miasta występujących w źródłach we wspomnianych stuleciach. S. Rosenbaum zajął się efektem kolonizacji fryderycjańskiej na Górnym Śląsku, jakim było założenie miejscowości Górniki koło Bytomia. Opierając się na solidnie zebranych źródłach i literaturze, przedstawił autor dzieje tej miejscowości do początków XX wieku. Natomiast dzieje Strzemieszyc na przełomie XIX i XX wieku, miejscowości z pogranicza śląskiego, położonej jednak na obszarze Zagłębia Dąbrowskiego, przedstawił M. Trąba. A. Glimos-Nadgórska ukazała położenie materialne nauczycieli w województwie śląskim, skupiając się zwłaszcza na normach regulujących wynagrodzenie. Wyborami parlamentarnymi i wyborami do Sejmu Śląskiego z tego roku zajął się Z. Hojka. A. Dziurok, opierając się na miejscowej prasie, przedstawił jej opinie na temat działalności Specjalnego Sądu Karnego w Katowicach w latach 1945–1946. R. Smolorz zaś zajął się postawą polityczną ludności Bytomia oraz represjami organów bezpieczeństwa zwłaszcza w latach pięćdziesiątych XX wieku. Skąpy materiał źródłowy nie pozwolił na głębsze refleksje.

Większość publikowanych artykułów oparta została na źródłach archiwalnych. Decyduje to w głównej mierze o ich wartości. Spełniając swoją rolę naukową, podjęte zagadnienia wychodzą naprzeciw zainteresowaniom różnych kręgów społeczeństwa śląskiego. Taki jest też sens wydawania naszego czasopisma.

Staje się powoli tradycją wydawanie kolejnych tomów „Studiów i Materiałów z Dziejów Śląska” we współpracy z Polskim Towarzystwem Historycznym Oddział Katowice, które przyczynia się do uzyskania dofinansowania przez Komitet Badań Naukowych. Kolejny też raz wydanie tomu było możliwe dzięki dofinansowaniu ze środków budżetowych Samorządu Województwa Śląskiego. Za pomoc i zrozumienie winniśmy wyrazić szczególnej wdzięczności. Wdzięczni jesteśmy także za wnikliwe uwagi recenzyjne Panom Profesorom – Tomaszowi Fałęckiemu i Januszowi Gruchale.

Antoni Barciak